

Agencija za elektroničke medije
Agency for Electronic Media

Pravni okvir i kontekst regulacije

Da li je za sankcioniranje govora mržnje u elektroničkim medijima nadležno Vijeće za elektroničke medije?

U prosincu 2009. Republika Hrvatska je transponirala u Zakon o elektroničkim medijima - Zakon o elektroničkim medijima (NN 153/09, 84/11, 94/13, 136/13) EU Direktivu o audiovizualnim medijskim uslugama prema kojoj se zemlje članice obvezuju da će odgovarajućim mjerama osigurati da audiovizualne medijske usluge pod njihovom jurisdikcijom ne sadrže poticanje na mržnju zasnovanu na rasi, spolu, vjeri ili nacionalnosti. Članak 12. stavak 2. Zakona o elektroničkim medijima, kojim je Republika Hrvatska ovu obvezu ispunila, glasi:

U audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama nije dopušteno **poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju** ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima.

Nadležno tijelo za provedbu Zakona o elektroničkim medijima je Vijeće za elektroničke medije, također, konkretno vezano uz ovaj slučaj, članak 69. Zakona o elektroničkim medijima govori da Vijeće *donosi odluku o oduzimanju koncesije i dopuštenja u slučajevima predviđenim ovim Zakonom.*

Ako Vijeće utvrdi da je u programu televizije došlo do poticanja, pogodovanja poticanju ili širenja mržnje, kakve su sankcije predviđene Zakonom o elektroničkim medijima?

U prvotnoj verziji Zakona o elektroničkim medijima iz 2009. godine Vijeće za elektroničke medije moglo je postupati po dva članka Zakona koji definiraju kazne kako slijedi:

Članak 76. stavak 1. točka 5. – **privremeno ili trajno oduzimanje koncesije;**

Članak 82. stavak 1. točka 2. – novčana kazna pravnoj osobi od 100.000 do 1.000.000 kn.

Međutim, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 15. srpnja 2013. godine, u članak 82., stavku 1., točki 2. se iza riječi „članka 12.“ dodaje riječ „stavka 1.“. Kao posljedica ove intervencije u Zakonu Vijeću je za elektroničke medije oduzeta mogućnost kažnjavanja nakladnika novčanom kaznom, te se

tako **od 2013.** godine kršenje članka 12. od strane radija ili televizija može isključivo sankcionirati po članku 76., odnosno privremenim ili trajnim oduzimanjem koncesija.

Smatramo također upitnom činjenicu da je ovom intervencijom u Zakon 2013. godine Vijeću za elektroničke medije ipak ostavljena mogućnost da novčanom kaznom kazni nakladnike koji krše članak 12., stavak 1., a koji glasi:

*Nisu dopuštene audio i/ili audiovizualne medijske usluge koje **ugrožavaju ustavni poredak i nacionalnu sigurnost.***

Može li Vijeće sankcionirati HRT za kršenje članka 12., stavak 2.?

Nažalost, od srpnja 2013. godine, može se reći da HRT ima povlašten status u odnosu prema drugim pružateljima medijskih usluga što se tiče mogućnosti kažnjavanja od strane Vijeća za elektroničke medije. Obzirom da Vijeće za elektroničke medije nije HRT-u dodjelilo koncesiju, već je to učinio Hrvatski sabor kroz Zakon o HRT-u, Vijeće nema pravo privremeno ni trajno oduzeti koncesiju HRT-u, a što su za druge televizije i radija jedine zakonom predviđene sankcije za ovu vrstu prekršaja. Na zakonodavcu je da ovu nelogičnost ispravi u sljedećim izmjenama zakonskog okvira kroz za to predviđenu saborsku proceduru.

Da li je ovo prvi puta da se u Hrvatskoj jednoj televiziji privremeno ili trajno oduzima koncesija?

Ne, Vijeće za elektroničke medije je u ožujku 2005. godine privremeno oduzelo koncesiju zagrebačkom koncesionaru OTV na 24 sata (od 19.03.2005. u 20:00 do 20.03.2005., 20:00). U emisiji Noćna mora nakladnik je emitirao dijelove amaterskog pornografskog filma „Kozjak“ čime je nakladnik prekršio članak 15. stavak 2. podstavak 2. Nakladnik se na odluku Vijeća nije žalio.

Oduzima li se koncesija za govor mržnje samo u Hrvatskoj?

Za razliku od Vijeća za elektroničke medije, regulatori u Europskoj uniji imaju mogućnost stupnjevanih novčanih sankcija te se može odmah zaključiti da oduzimanje koncesija nije dominantna sankcija za kršenje zakona govorom mržnje. Neki od primjera korištenja sankcije privremenog oduzimanja koncesije uključuju:

- 2003., Mađarska, emitiranje programa u kojem se ismijava običaj Romske svadbe na TV2, privatnoj televiziji, oduzeta koncesija na 30 minuta tijekom udarnog termina
- 2002., OTV, rumunjski privatni kanal, voditelj talk-showa Dan Diaconescu Direkt nije intervenirao kod anti-semitskih, ksenofobnih i diskriminacijskih izjava od strane gosta. Trajno oduzimanje koncesije. Na odluku je podnesena žalba (Europski sud za ljudska prava) no nakon dvije godine suđenja, odluka regulatora je potvrđena.
- 2001., RTV Sveti Georgije, privatna televizija u Bosni i Hercegovini, prijenos inauguracijske ceremonije Ferhadija džamije u Banja Luci (koja je bila uništena 1993.) u kojem se kršilo pluralizam informacija, poticalo na mržnju na vjerskoj osnovi....odlukom regulatora, privremeno oduzeta koncesija na 90 dana, nakon čega zbog nepoštivanja odluke regulatora, trajno oduzeta koncesija. Na odluku je podnesena žalba, no odluka je potvrđena na „Komori ljudskih prava“.

Postoje li dvostruki standardi u regulaciji govora mržnje ili su svi mediji jednako regulirani?

Vijeće za elektroničke medije je nadležno isključivo za elektroničke publikacije (internet portali), te pružatelje audio i audiovizualnih medijskih usluga. Zakon o elektroničkim medijima se tako samo u četiri članka odnosi na elektroničke publikacije te se može zaključiti da postoji velika razlika u tome koliko i kako su pojedine vrste medija regulirani. Pružatelje elektroničkih publikacija je tako moguće kažnjavati upozorenjem, opomenom, prekršajnim nalogom ili optužnim prijedlogom, dok je za konkretan slučaj kršenja članka 12. stavka 2. u slučaju nakladnika radija i televizija jedina sankcija predviđena zakonom privremeno ili trajno oduzimanje koncesija.

Da li je Vijeće za elektroničke medije jedino tijelo koje može izreći sankciju u slučajevima govora mržnje u medijima?

Ne, govor mržnje je također kažnjiv po Kaznenom zakonu, članku 325. gdje je za utvrđivanje kršenja zakona nadležno Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH). Također, postoje i samo-regulatorna tijela koja reguliraju profesionalne standarde u novinarstvu poput Hrvatskog novinarskog društva (HND) koje nadzire poštivanje Kodeksa časti hrvatskih novinara, te od srpnja 2015. i Hrvatsko društvo novinara i publicista (HNIP) . Što se tiče javnog servisa, na etičke standarde novinara HRT-a može utjecati i Etičko povjerenstvo HRT-a.